

Päivämäärä
8.1.2018

Numero
H 00304/17 04

Oikeusministeriölle

Viite: OM 7/41/2017 OMO38:00/2017

Asia: Oikeusministeriön työryhmän lausuntopyyntö muistiolounnoksesta ” Rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittäminen”

Hämeenlinnan hallinto-oikeus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallinto-oikeus ei muutoksenhakuviranomaisena itse määrää muistiolounnoksessa tarkoitettuja rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia, eikä hallinto-oikeudessa siten myöskään ole mahdollista soveltaa erityyppisiä seuraamuksia rinnakkain samoissa asioissa. Hallinto-oikeudessa käsiteltävissä asioissa esiintyvät rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset perustuvat siten aina valituksenalaisiin hallintopäätöksiin.

Tärkein ja selväpiirteisin hallinnollisiin sanktioihin lukeutuva ryhmä ovat ns. seuraamusmaksut. Tuomioistuimen omalla ratkaisulla määrättävät maksuseuraamukset on keskitetty markkinaoikeuteen. Hallinnossa määrättyistä seuraamusmaksuista Hämeenlinnan hallinto-oikeuden käsiteltäväksi eniten on tullut pysäköintivirhemaksuja. Niitä koskevien valitusasioiden määrä on viime vuosina kuitenkin laskenut huomattavasti.

Työryhmän muistiolounnoksessa todetaan, että hallinnollisten sanktioiden rangaistusluonteiset piirteet ja julkisen hallinnon tehostamispyrkimykset merkitsevät korostuneita oikeusturvan tarpeita seuraamuksen kohteeksi joutuneiden osalta. Näin ollen myös hallintotuomioistuinten tulee sanktioon kohdistuvaa muutoksenhakua tutkiessaan ottaa huomioon rikosoikeudenkäynnissä sovellettavat periaatteet, kuten laillisuus- ja suhteellisuusperiaatteet, syyttömyysoletama sekä itsekriminalisointisuoja. Tältä osin Hämeenlinnan hallinto-oikeus toteaa, etteivät mainitut periaatteet ole osoittautuneet ongelmallisiksi muis-

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelinvaihde	Faksi	Sähköposti
Raatihuoneenkatu 1 13100 HÄMEENLINNA	Arvi Karistonkatu 5 13100 HÄMEENLINNA	029 56 4200	029 56 42269	hameenlinna.hao@oikeus.fi

tioluonnoksessa tarkoitettuja hallinnollisia seuraamuksia käsiteltäessä. Hallinto-oikeus on esimerkiksi pitänyt selvänä, että rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta sovelletaan pysäköintivirhemaksua tai liikenerikkomuksen seuraamuksena määrättävää ajokieltoa koskevassa asiassa riippumatta siitä, koskeeko Suomen perustuslain 8 § suoraan tällaisia seuraamuksia. Suhteellisuusperiaatteesta on säädetty hallintolain 6 §:ssä, ja siihen liittyvä sääntelyä on myös asianomaisissa erityislaeissa.

Hallinto-oikeus toteaa myös, että itsekriminointisuoja, todistustaakan jakaantuminen tai syyttömyysolettama eivät ole muodostaneet käytännön ongelmaa ainakaan massatyypisten seuraamusmaksuvalitusten käsittelyssä. Syyttömyysolettamaan liittyvät kysymykset ovat konkretisoituneet lähinnä muissa kuin rangaistuksenluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevissa asiaryhmissä. Tällöin on ollut kyse yleensä siitä, voidaanko hallintopäätöstä perustella rikokseen syyllistymisellä, jos syyllisyyttä ei ole vahvistettu lainvoimaisella ratkaisulla. Perustuslain säännösten ja ihmisoikeussopimusten määräysten soveltaminen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen seuraaminen kuuluvat nykyisin jo hallintotuomioistuimen ratkaisutoiminnan arkipäivään. Kuten työryhmän muistiossa todetaan suuri osa EIT:n ne bis in idem -kieltoa koskevasta oikeuskäytännöstä on koskenut verotuksellisten ja rikosoikeudellisten seuraamusten suhdetta. Suomessa tähän on puututtu verotusmenettelyä koskevaa lainsäädäntöä muuttamalla. Hallinto-oikeuden näkökulmasta muissa asiaryhmissä kaksoisrangaistavuuden kiellon merkitys ei ole konkretisoitunut merkittävästi. Väitteitä tuon kiellon rikkomisesta on toisinaan esitetty hallinto-oikeudelle tehdyissä valituksissa, mutta ne ovat lähes poikkeuksetta koskeneet selvästi ei-rangaistuksenluonteisia seuraamuksia tai tilanteita, joissa samaan menettelyyn perustuvien seuraamusten määrääminen kahdessa eri menettelyssä on vakiintuneesti hyväksytty EIT:n oikeuskäytännössä (esim. liikenneturvallisuuden vaarantaminen, joka on johtanut sekä syytteen nostamiseen että hallinnollisen ajokiellon määräämiseen).

Hallinnollisia sanktioita koskevan yleissääntelyn tarpeen osalta Hämeenlinnan hallinto-oikeus katsoo, ettei laaja-alaisemmalle yleislaille ole olemassa tarvetta vaan sääntely tulisi seuraamusten erilaisuuden vuoksi säilyttää erityislaeissa. Esimerkiksi kaksoisrangaistavuuden kieltoa ei ole tarpeen erikseen säännellä yleislaissa. Vanhentumisaika puolestaan on riippuvainen siitä, mitä erityislakia siihen sovelletaan. Useimpien hallinnollisten seuraamusten määräämiseen ei myöskään liity vaaraa itsekriminointisuojan rikkomisesta, koska niiden selvittämiseen ei liity velvollisuutta antaa tietoja rangaistuksen tai siihen rinnastettavan seuraamuksen uhalla eikä uhkaa siitä, että annetut tiedot johtaisivat syytteen nostamiseen tai että niitä käytettäisiin todisteena rikosasiassa. Lisäksi ne hallinnolliset valvontamenettelyt, joissa itsekriminointisuojan merkitys voi tulla esille, eivät välttämättä kaikissa niissä käsiteltävissä asioissa (esim. verotusmenettely) tai ylipäättäenkään koske rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamuksen määräämistä, mikä seikka ilmenee myös muistioluonnoksesta. Itsekriminointisuojaan liittyviä ongelmia voidaan olettaa esiintyvän lähinnä sellaisissa rangaistuksenluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevissa asioissa, joiden selvittämisessä noudatettavasta menettelystä on säädetty erikseen ja joissa menettely poikkeaa tavanomaisen hallintoasian käsittelystä, kuten verotusta ja kilpailunrajoituksia koskevissa asioissa. Näissäkin tapauksissa luontevin paikka sääntelylle olisi asianomaisessa erityislaissa. Kuten työryhmäkin on todennut, yleislainsäädäntö ei poistaisi erityislainsäädännön tarvetta, koska erityislait ovat joka tapauksessa yhteydessä kullakin hallinnonalalla sovellettavan sääntelyn kohteena olevan sanktion määräämisperusteisiin.

Hämeenlinnassa 8.1.2018

Ann-Mari Pitkäranta, ylituomari

Maija-Liisa Marttila, 3. osastonjohtaja